

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРЕН ПОДХОД ЗА ОВЛАДЯВАНЕ НА АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ЧРЕЗ УРОЦИ ПО ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ

Вероника Л. ГЕОРГИЕВА

Югозападен университет „Неофит Рилски“, България
E-mail: veronika.georgieva@swu.bg, ORCID ID: 0000-0002-6011-3723

Мария МЛАДЕНОВА

Югозападен университет „Неофит Рилски“, България
E-mail: m.kamenichka@swu.bg, ORCID ID: 0000-0002-8885-0696

AN INTERDISCIPLINARY APPROACH TO ENGLISH LANGUAGE ACQUISITION THROUGH PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS LESSONS

Veronika L. GEORGIEVA, Maria MLADENOVA
South-West University "Neofit Rilski", Bulgaria

ABSTRACT: This paper explores the potential of early foreign language acquisition in primary school settings through an interdisciplinary approach that combines English language instruction with physical education and sports lessons. The study focuses on first-grade students and applies movement-based learning activities such as relay games with instructions delivered in English. The pedagogical foundation of the intervention is based on the Total Physical Response (TPR) method, which engages students in physical responses to verbal commands, enhancing both comprehension and retention.

A researcher-developed test was administered before and after a one-month experimental cycle to assess vocabulary acquisition. The vocabulary selected corresponds to the Pre-A1 level of the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR, 2020), ensuring age-appropriateness for six- to seven-year-olds. The test results indicate a substantial improvement in the experimental group: incorrect responses decreased from 21.25% to 8.69%. Lexical items such as “short/tall” and “jump/run”, which had previously caused confusion (39.13% and 21.73% error rates), were correctly identified by the majority of students after the intervention (8.69% and 4.34% error rates, respectively).

The findings suggest that integrating language instruction into physical education lessons can support language development in a natural and engaging manner, reinforcing learning through movement and play. The interdisciplinary model offers strong potential for broader implementation in early primary education.

KEYWORDS: foreign language learning, physical education and sports, Total Physical Response (TPR)

Въведение

Съвременната образователна среда поставя нови предизвикателства пред традиционните методи на преподаване. За да бъдат учениците мотивирани и активни участници в учебния процес, е необходимо да се прилагат иновативни подходи, които съчетават когнитивното и физическото развитие (Данчева/Dancheva, 2021, с.132)

В този контекст ранното чуждоезиково обучение придобива особена значимост. Научните изследвания показват, че усвояването на втори език в ранна възраст е по-ефективно, тъй като децата разполагат с висока мозъчна пластичност и лесно изграждат устойчиви езикови навици (Gracia-Tabuenca et al., 2024, p. 1298).

Един от възможните пътища за интегриране на чужд език в началното образование е чрез интердисциплинарен подход, който комбинира уроците по физическо възпитание и спорт с елементи от обучението по английски език. Този модел се основава на принципите на *метода на цялостната физическа реакция* (ЦФР), при който учениците реагират физически на вербални команди на чуждия език, което активира едновременно слуховите и двигателните им канали на възприемане на новата информация (Prima, 2024, p. 128).

Съвременната парадигма в образованието акцентира върху активното учене, разбрано в духа на дейностно ориентирания подход на Общата европейска езикова рамка (Council of Europe, 2020, pp. 29 – 31), при който учениците са активни участници в учебния процес, изпълняващи смислени задачи с ясни намерение и резултат. Активното дейностно ориентирано учене включва планиране и изпълнение на действия, поемане на роли, следване на инструкции, вземане на решения и кратка рефлексия, като езикът функционира като инструмент за действие, координация и сътрудничество. В тази логика физическото възпитание със своята двигателна активност и игрови характер предоставя естествена среда за усвояване на базова чуждоезикова

лексика чрез подвижни игри и команди на английски език. Научни изследвания подчертават, че спортът създава автентични ситуации за практикуване на езика и развива комуникативни умения в реален контекст (Gutiérrez et al., 2017, p. 46). Интердисциплинарните практики, при които физическата активност се комбинира с езиково обучение, засилват ангажираността и задържането на знания (Castro-Alonso et al., 2023, p. 56).

Руменов (2020) подчертава, че прилагането на интерактивни методи във физическото възпитание и спорта води до трансформация на учебния процес от пасивен към динамичен, повишава емоционалния заряд и насърчава екипната работа. В този смисъл интердисциплинарният подход не само обогатява образователното съдържание, но и подпомага личностното развитие на учениците.

Целта на изследването, представено в тази статия, е да се провери ефективността на интердисциплинарния подход чрез включване на английска лексика в уроците по физическо възпитание и да се установи доколко това подпомага овладяването ѝ от учениците.

Задачи:

1. Да се проучи научната литература;
2. Да се разработи тест по английски език с лексика и илюстрации, подходящи за ученици от първи клас, включващ както заложената учебна лексика – *jump, run, ring, ball, foot, hand, red, blue, green, yellow, one, two, three, four, five, six, seven, eight, nine*, така и допълнителна лексика – *bounce, roll, short, tall, square, triangle, circle, rabbit, chicken*;
3. Да се създадат щафетни игри с команди на английски език;
4. Да се анализират и представят данните от проведения полеви педагогически експеримент;
5. Да се изведат изводи и препоръки.

Обект на изследването е обучението по английски език на деца от първи клас, а **предмет** е усвояването на английски лексикални единици чрез интердисциплинарен подход в часа по физическо възпитание и спорт чрез щафетни игри.

Субектите в изследването са 46 ученици от първи клас в XI ОУ „Христо Ботев“ – гр. Благоевград.

Методология на изследването

Настоящото изследване е насочено към прилагането на интердисциплинарен подход в обучението по английски език чрез уроци по физическо възпитание и спорт. Представя се експеримент, проведен с ученици от първи клас в XI ОУ „Христо Ботев“ – гр. Благоевград, чиято цел е да се изследва дали включването на щафетни игри с команди на английски език подпомага по-бързото усвояване на нова лексика.

За реализиране на изследването бяха сформирани две групи – контролна и експериментална. Контролната група включва 23 ученици от I „б“ клас, а експерименталната – 23 ученици от I „а“ клас. Изследването в експерименталната група се проведе в рамките на един месец и бяха реализирани четири учебни часа по физическо възпитание, интегриращи езикови елементи на ниво Pre-A1 според Общата европейска езикова рамка (Council of Europe, 2020, pp. 52–53, 242).

Образователни цели по английски език:

1. Разпознаване и разбиране на базова спортна лексика (*jump, run, bounce, roll*);
2. Назоваване на основни цветове и форми (*red, blue, square, circle*);
3. Усвояване на прости команди, свързани с движение (напр. *Touch your foot*);
4. Обогатяване на речниковия запас чрез игри с животни, части на тялото и числа.

Използваната лексика съответства на ниво Pre-A1 според CEFR¹ (2020) (Обща европейска езикова рамка) и е съобразена с възрастовите и когнитивните характеристики на първокласниците, като е подбрана по следните критерии: тематична релевантност към уроците

¹ CEFR – Обща европейска езикова рамка, определяща нивата A1 – C2 по компонентите *разбиране, говорене, писане и слушане*.

по физическо възпитание и спорт; конкретност и лесна визуализируемост; възможност за еднозначно телесно действие по цялостна физическа реакция (ЦФР)²; фонологична простота и краткост на думите; съгласуваност с учебното съдържание по английски език за първи клас.

Методът на цялостната физическа реакция отговаря на нуждите на чуждоезиковото обучение в начален етап, тъй като съчетава рецептивното разбиране с двигателната активност при ученици на ниво Pre-A1. Методът интегрира слушане и разбиране с незабавни двигателни реакции и позволява надеждно оценяване на рецептивната компетентност, без необходимост от умения за четене и писане. Подходът е особено ефективен в контекста на уроците по физическо възпитание и спорт, където езиковите единици функционират като инструкции за действие, а сензомоторното учене подпомага запаметяването и мотивацията. Емпирични основания за ефективността на ЦФР при ранно чуждоезиково обучение са представени в Prima (2024). За по-голяма яснота и систематизация на езиковото съдържание в следната таблица са представени подобрите подвижни игри, съответната целева лексика и граматическата категория, към която принадлежи всяка езикова единица:

Таблица 1. Връзка между подвижни игри, целева лексика и езикови категории

Щафетна игра	Целева лексика	Категория
Jump – Run	jump, run	Глаголи за движение
Bounce – Roll	bounce, roll	Глаголи за движение
Ring – Ball	ring, ball	Съществителни (предмети)
Foot – Hand	foot, hand	Съществителни (части на тялото)
Short – Tall	short, tall	Прилагателни за сравнение
Square – Triangle – Circle	square, triangle, circle	Съществителни (форми)
Colors	red, blue, green, etc.	Съществителни (цветове)
Rabbit – Chicken	rabbit, chicken	Съществителни (животни)
Numbers	one, two, three, etc.	Числителни имена

Източник: авторски подборна лексика, съгласувана с учебното съдържание по английски език за първи клас (ниво Pre-A1, CEFR)

В часа по физическо възпитание и спорт се изиграха щафетни игри, при които децата са разделени в два отбора, като пред всеки отбор е сложен конус на разстояние от 10 м. В зависимост от играта учителят дава гласова команда на действието („скачам“ или „бягам“), което трябва да изпълнят на английски език. Първите ученици от двете колони след команда бягат или скачат до конуса, заобикалят го и се връщат най-отзад в колоната си. Това се случва, докато не минат всички ученици.

При командите „търкалям“ и „тупкам“ първите ученици имат топка в ръцете си. При гласова команда от учителя първите ученици от двете колони стартират с тупкане или търкаляне на топката, заобикалят стойката пред тях и се връщат обратно най-отзад в колоната, като предават топката на първия ученик в колоната им.

Друг вариант е с предварително подготвени картини с изображения на думите – *ръка*, *крак*, *джудже* (за нисък) и *жираф* (за висок) и геометричните форми *триъгълник*, *квадрат* и *кръг*. Първите ученици от двете колони тръгват след дадената команда от учителя, бягат до поставената картинка на 10 метра от колоната, докосват върхата и се връщат най-отзад в колоната.

Подходящи за заключителната част на интердисциплинарния урок са лексикалните единици на цифрите *от едно до девет*. Учениците са строени в кръг и се преброяват под номера

² ЦФР е съкращение от Total Physical Response – метод на Дж. Ашър, базиран на идеята, че движението подпомага езиковото възприемане (Asher, 1977)

от едно до девет. От всяка цифра има по двама ученици. При гласова команда от учителя съответните номера заобикалят кръга от външната страна, бягайки, а след заобикаляне на кръга се връщат на мястото си.

Останалите лексикални единици се изиграват както описаните варианти, като се заменят думите. Всеки вариант от игрите се изиграва от всички ученици.

Лексикалният материал включва основен списък от думи, еднакъв за контролната и експерименталната група, съобразен с учебното съдържание за първи клас, въведен в часовете по физическо възпитание чрез подвижни игри и езикови команди. В края на изследването се оценява както овладяването на основната лексика, така и на допълнителната.

Преди и след интердисциплинарни уроци по физическо възпитание и английски език учениците от I „а“ клас попълниха авторски тест от 9 задачи, по 1 точка за верен отговор. I „б“ клас попълниха теста два пъти в рамките на един месец – по същото време като експерименталната група, след като междувременно са имали четири учебни часа по английски език.

На пред- и посттеста се използват едни и същи визуални стимули. Изображенията са генерирани с DaVinci AI Art Generator по предварително зададени критерии за стил, яснота и размер. Процедурата по администриране и оценяване е идентична за всички участници.

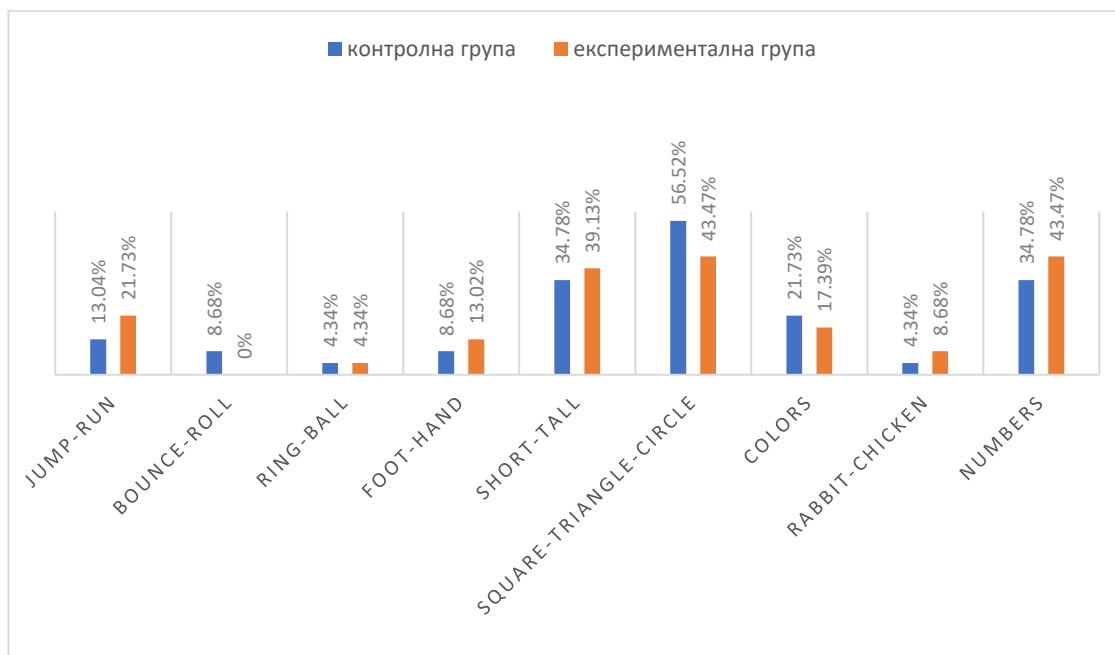
Тест с авторски изображения, генерирани чрез DaVinci – AI Art generator

Резултати

Създаденият от авторите тест се състои от девет въпроса с картинки. Тъй като в първи клас обучението е само говоримо (т.е. те все още не могат да четат на английски), учителят им прочита думите една по една, а те трябва да свържат думата със съответната картинка. След попълване на теста се проверяват верните отговори на учениците.

На *Фигура 1* са представени резултатите от първоначалния тест по английски език, проведен с учениците от контролната и експерименталната група, за да проверим съизмеримостта на двете групи. Анализът на получените отговори показва, че двете групи са на сходно ниво на познания по езика. Общият брой грешни отговори на деветте въпроса в теста е 43 при контролната група и 44 при експерименталната.

Фиг. 1. Резултати от първия тест на контролната и експерименталната група

По-задълбоченият анализ на резултатите показва, че най-сериозни затруднения при изпълнението на тестовите задачи възникват при три конкретни въпроса. При лексикалната двойка „short/tall“ 34,78% от учениците в контролната група и 39,13% в експерименталната не успяват да свържат думите с правилната визуална репрезентация. Подобни затруднения се наблюдават и при задачата, включваща геометричните форми „square/triangle/circle“, които не са част от официалната учебна програма по английски език за първи клас, но са включени с цел проверка на допълнителни знания и потенциален езиков трансфер от други учебни дисциплини.

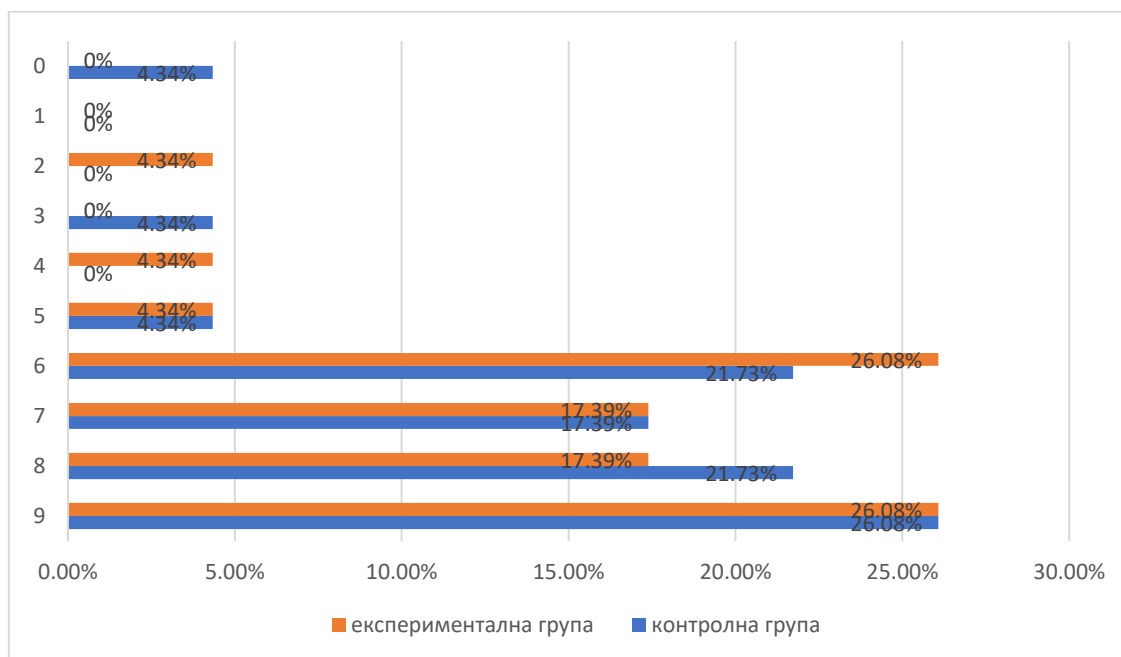
Грешки при свързването на картинките с думите допускат 56,52% от учениците в контролната група и 43,47% в експерименталната. Въпреки липсата на системно преподаване на тези лексикални единици близо половината от учениците демонстрират правилно разпознаване. Това вероятно се дължи на предварително изградени представи за формите от обучението по математика, както и на честото им присъствие в извънучилищни образователни ресурси като видеа, мобилни приложения и игри на английски език. Допълнително визуалният контекст на задачата и иконичният характер на думите улесняват ученическите предположения и успешното им съотнасяне.

Изненадващо е, че и двете групи не могат да свържат правилно думите с картинките на числата от 1 до 9, въпреки че изучаването им започва още в детската градина чрез песни и игрови дейности. 34,78% от учениците в контролната група и 43,47% от експерименталната дават грешен отговор на този въпрос.

Следващата група лексикални единици, при които се наблюдават повече грешки в свързването на думите с картинките са "jump/run" и "green/yellow/blue/red". Контролната група отчита грешки от съответно 13,04% и 21,73%, докато при експерименталната те са 21,73% и 17,39%. Въпреки че тези думи вече са познати на учениците, процентът на грешки е относително висок.

При останалите думи процентът на грешки е нисък, както се вижда от диаграмата. Единствено експерименталната група няма допуснати грешки при думите "bounce/roll".

Фиг. 2. Точкови резултати на контролната и експерименталната група

На фиг. 2 са представени точковите резултати от отговорите на теста от двете групи. С максимален брой точки (9) отговарят 26,08% от учениците и в двете групи. С по 8 точки са 21,73% от контролната група и 17,39% от експерименталната. С резултат от 7 точки са 17,39% от учениците в двете групи. Учениците с 6 точки представляват 21,73% от контролната и 26,08% от експерименталната група. С резултат от 5 точки са по 4,34% от всяка група.

Контролната група няма ученици с резултати от 4, 2 или 1 точки, но включва 4,34% с 3 и 0 точки. В експерименталната група с 4 и 2 точки са също 4,34%, без присъствие на резултати от 3, 1 или 0 точки.

Анализът показва значително сходство в резултатите на двете групи, което свидетелства за тяхната хомогенност – предпоставка за надеждност на експеримента и за проследяване на реални изменения след прилагането на интердисциплинарните уроци по английски език и физическо възпитание.

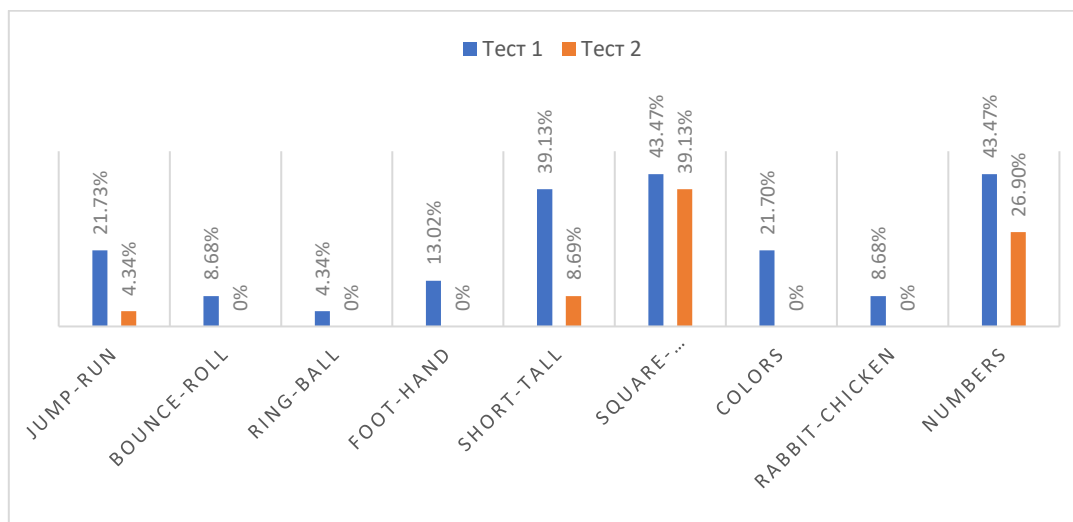
След прилагането на разработената от нас методика за интегриране на английски език в интердисциплинарен урок по физическо възпитание и спорт, реализирана в рамките на един месец (четири учебни часа – по един седмично), и провеждането на повторен тест (идентичен с първоначалния), учениците от експерименталната група допуснаха минимален брой грешки при задачите за свързване на дума с картинка – 8,69%, спрямо 21,25% при първия тест. Важно е да се отбележи, че учениците от експерименталната група са имали редовни часове по английски език, както и допълнителни интердисциплинарни уроци с чуждоезиков компонент, проведени в часовете по физическо възпитание и спорт. Контролната група попълни своя втори тест (идентичен с първоначалния) след провеждането на четири стандартни часа по английски език (по един седмично), без допълнителна интеграция на езика в други учебни дисциплини. След проверка на резултатите се установи, че при тази група не се наблюдава съществено подобрение в изпълнението на задачите спрямо първия тест.

Във фиг. 3 са изведени по-подробно резултатите на допуснатите грешки на лексикалните единици от учениците в експерименталната група. При първия тест виждаме, че почти всички думи (осем) са сгрешени от учениците, докато от второто тестване те са само четири. Думите, които все още затрудняват учениците, са "square/triangle/circle" – 43,47% за първо тестване и 39,13% на второ тестване.

При лексикалната двойка "short/tall" виждаме голям напредък при запаметяването им – 39,13% от учениците в експерименталната група на първия тест са дали грешен отговор, докато 8,69% са сгрешените отговори при второто тестване. При цифрите също наблюдаваме напредък – 43,47% на първо тестване и 26,9% сгрешени отговори на второ тестване. Последната лексикална двойка, при която учениците са направили грешка, е "jump/run" – 21,73% е бил

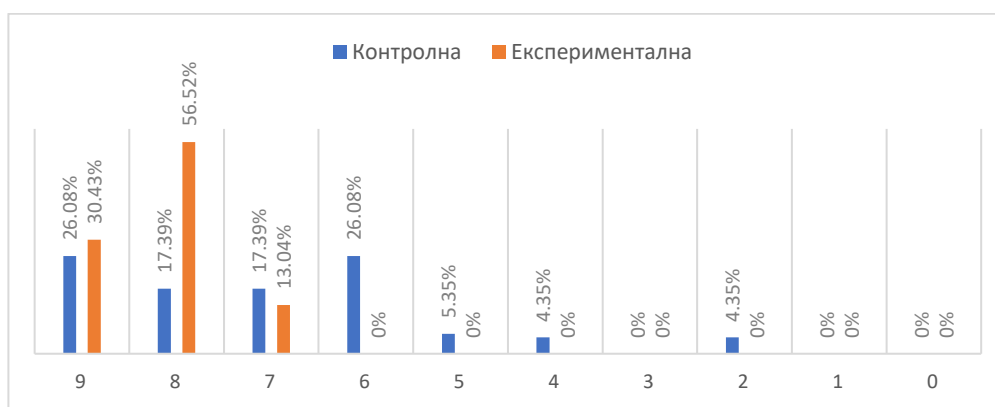
процентът на грешните отговори, докато при втория тест е 4,34%. Няма допуснати грешки при другите лексикални двойки.

Фиг. 3. Резултати от първи и втори тест на експерименталната група

При първото тестване на учениците от контролната и експерименталната група установихме, че те са на едно ниво по английски език. След проведените от нас интердисциплинарни уроци по физическо възпитание и английски език сравнихме резултатите от първото и второто тестване на експерименталната група. Получените резултати за проведените четири часа показват в действителност способността на децата да учат чрез интердисциплинарни уроци. От фиг. 4 се вижда, че след второто тестване учениците са повишили значително знанията си. Най-ниският брой точки, получени на теста, са 7 – 13,04%. С осем точки са мнозинството – 56,52%, а 30,43% са с максимален брой точки – 9.

Фиг. 4 Точкови резултати на контролната и експерименталната група

Анализ и наблюдения

Подобна двигателна ангажираност подпомага запаметяването на езиковите единици и е в съзвучие с принципите на Общата европейска езикова рамка: физическото действие, съчетано с езиков стимул, активира множество сензорни канали и улеснява кодирането и възпроизвеждането. Така учениците не само чуват и виждат новата дума, а и я преживяват чрез движение (Иматова, 2024, р. 22). Получените резултати от теста при експерименталната група потвърждават ефективността на този подход: значително намаление на грешките показва, че интегрирането на езикови елементи в двигателен контекст засилва както възприемането, така и

задържането на чуждоезиковата лексика. Най-висока точност в отговорите при постеста се наблюдава при задачите, свързани с лексемите “bounce/roll, ring/ball, foot/hand, rabbit/chicken“, както и с основните цветове. При тези елементи 100% от учениците в експерименталната група са свързали успешно думата с правилното изображение. Този резултат съответства на наблюденията по време на игровите дейности в интердисциплинарните уроци, където същите лексикални единици бяха свързвани с конкретни действия. Учениците изпълняваха правилното движение още след първата устна команда – без нужда от визуална демонстрация или вербално подсещане.

Тестовите резултати и наблюдаваното поведение по време на игровите упражнения подкрепя извода, че повтарящите се, отчетливо различни двигателни действия улесняват трайното свързване между лексикалната форма и нейното значение в контекста на действие, съгласно принципите на Общата европейска езикова рамка (Prima, 2024, p. 129; Imamova, 2024, p. 22).

Изводи и препоръки

Резултатите от изследването показват, че използването на интердисциплинарен подход с подвижни игри и команди на английски език оказва положително въздействие върху овладяването на чуждоезикова лексика при ученици от първи клас. При експерименталната група се отчита значително намаление на грешките при посттестовото измерване, особено при задачи за свързване на езикови единици с визуални репрезентации. Наблюдаваните по време на интердисциплинарните уроци действия също свидетелстват за успешно формиране на връзка между лексиката и съответното движение. Тези резултати подкрепят ефективността на подхода, основан на цялостна физическа реакция при работа с ученици в начален етап.

Въз основа на получените емпирични данни може да се препоръча включването на подвижни езикови игри в учебния процес, когато това е възможно, включително и в часовете по физическо възпитание. Подобен подход създава условия за допълнително езиково въздействие в неформален и игрови контекст, което улеснява овладяването на основна лексика в ранна възраст. Настоящото изследване потвърждава, че методът на цялостната физическа реакция, прилаган в интердисциплинарна форма, може да бъде полезен инструмент за разнообразяване на обучението по английски език в началното училище и за повишаване на неговата резултатност.

БИБЛИОГРАФИЯ:

- Данчева, И. (2021)** Интердисциплинарно обучение при ученици от втори клас чрез учебния предмет ФВС. // *Годишник на НСА „Васил Левски“*, с. 132 – 140. (Dancheva, I. Interdistiplinarno obuchenie pri uchenitsi ot vtori klas chrez uchebnia predmet FVS. // *Godishnik na NSA “Vasil Levski”*, s.132 – 142).
- Димитрова, Д. (2021)** Педагогическата анимация при овладяване на английски език в първи клас на началното училище. // *Изследователски проникновения*, 93 (2), 239 – 246. (Dimitrova, D. Pedagogicheskata animatsia pri ovladyavane na angliyski ezik v parvi klas na nachalното uchilishte. // *Izsledovatelски proniknovenia*, 93(2), 239 – 246).
- Руменов, Я. (2020)** Интерактивни методи на обучение и приложението им в уроците по физическо възпитание и спорт. // *International Journal*, 42(2), 461 – 468. (Rumenov, Ya. Interaktivni metodi na obuchenie i prilozhenieto im v urotsite po fizicheshko vazpitanie i sport. // *International Journal*, 42(2), 461 – 468).
- Castro-Alonso, J. C., Ayres, P., Zhang, S., & Sweller, J. (2024)** Research avenues supporting embodied cognition in learning and instruction. // *Educational Psychology Review*, 36(1), 1–28. <https://doi.org/10.1007/s10648-024-09847-4>
- CEFR (2020)** *Common European Framework of Reference for Languages* <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/>
- Council of Europe. (2020)** *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume* (pp. 29–31, 52–53, 242). Council of Europe Publishing. <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>

- Gutiérrez, D., Pilsa, C., & Calderón, M. (2017)** Learning English through sports: An interdisciplinary project with field hockey and language. // *Revista de Lenguas para Fines Específicos*, 23(1), 45–62.
- Gracia-Tabuenca, Z., Barbeau, E. B., Kousaie, S., Chen, J. K., Chai, X., & Klein, D. (2024)** Enhanced efficiency in the bilingual brain through the inter-hemispheric cortico-cerebellar pathway in early second language acquisition. // *Communications Biology*, 7(1), 1298. <https://doi.org/10.1038/s42003-024-05657-7>
- Imamova, G. L. (2024)** Engaging minds and bodies: The power of Total Physical Response in language learning. // *International Journal of Artificial Intelligence*, 4(10), 22–30. ISSN 2692-5206.
- Prima, E. (2024)** Total physical response approach in language skills development in early childhood. // *International Journal of Social Science and Human Research*, 7(5), 128–137. <https://doi.org/10.47191/ijsshr/v7-i05-67>

Copyright © 2025 Georgieva, Mladenova. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International Licence [CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)